

Vooruit per e-mail en per aangetekende post

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Vooruit per e-mail: Mvliempt@brabant.nl

Utrecht, 10 november 2023

Betreft IOV

Van mr. R.P. van den Broek en mr. I. Gerritsen
Ons kenmerk 01151.007

E-mail robert@vandenbroekadvocaten.nl

Geachte Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

Op 20 september jl. mocht Stichting Stikstofclaim (SSC) via haar advocaat, mr. F.H. Damen, met kenmerk C2307547/5328545 een reactie ontvangen op een eerder schrijven van bovengenoemde stichting d.d. 15 november 2022 en 27 juli 2023. SSC heeft mij gevraagd u nogmaals te verzoeken aan haar eisen te voldoen, en bij verdere afwijzing rechtsmaatregelen (een kort geding) te treffen. SSC verzocht de Gedeputeerden Staten (GS) immers tot tweemaal toe een tweetal artikelen, te weten artikelen 2.66 en 2.69 uit de Interim Omgevingsverordening (IOV), (tijdelijk) buiten werking te stellen. Voor de motivatie omtrent dit verzoek verwijzen wij u andermaal naar het schrijven van mr. Damen van 15 november 2022 en 27 juli 2023. Uit uw reactie van 20 september jl. maakt SSC op dat u volledig bekend bent met hetgeen SSC u thans wederom verzoekt.

Tot verbazing van SSC wordt in het antwoord van GS van 20 september 2023 niet inhoudelijk in gegaan op het verzoek van SSC. Er wordt in het schrijven verwezen naar een politiek bestuurlijk akkoord van het nieuwe college. U schrijft: *"(...) verwijzen wij naar het bestuursakkoord voor de periode 2023 - 2027, 'Samen maken we Brabant!', meer specifiek hoofdstuk 6 (zicht op een gezonde, natuur en waterrijke leefomgeving). Hierin is een en ander opgenomen over de deadline om stikstof te reduceren."* Een juridische afweging op basis van de door SSC aangevoerde inhoudelijke argumenten is volledig achterwege gelaten. Het door u genoemde bestuurlijk akkoord is tot op de dag van vandaag nog niet geïmplementeerd in de IOV en zelfs de aldaar genoemde data van 1 oktober 2023 en 1 juli 2024 zijn onveranderd gebleven.¹ Dat bevreemdt daar u blijkbaar kiest

¹ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR628718>.

om dit oordeel uiteindelijk door de rechtbank te laten geven. Dat zulks mogelijk uw intentie is volgt naar de mening van SSC ook uit de zeer algemene antwoorden - en dan met name uw antwoord op vraag één - op de vragen die Ja21 fractie u onder meer in dit kader op 10 en 13 oktober 2023 heeft gesteld en waar u op 7 november 2023 op heeft geantwoord.²

Na het laatste schrijven van 27 juli 2023 is er wetenschappelijk belastend materiaal gepubliceerd, dat de basis van de IOV met betrekking tot toepassen van paragraaf 2.7.1. IOV aantast. De grondslag voor toepassing van deze paragraaf vindt haar oorsprong in artikel 2.4 derde lid van de Wet Natuurbescherming (Wnb). Dit artikel schrijft voor: *“3. Provinciale staten stellen, indien dat nodig is voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, ten aanzien van categorieën van handelingen bij verordening regels, houdende verplichtingen als bedoeld in het eerste lid. Ten aanzien van deze handelingen geven gedeputeerde staten geen toepassing aan het eerste lid.”*

Kortom, de maatregelen zoals omschreven in artikelen 2.66 en 2.69 uit de IOV vinden hun juridische basis uit het derde lid van artikel 2.4 Wnb. Volgens de in Bijlage 2 IOV (technische eisen) omschreven procedure, dienen alle in haar provincie woonachtige veehouders - die voldoen aan de voorwaarden omschreven in de Bijlage 2 - voor 1 oktober 2023 een aanvraag te doen, om vervolgens op 1 juli 2024 een huisvestingsstelsel voor haar vee in werking te hebben of een natuur inclusieve bedrijfsvoering te voeren die, getoetst aan een GVE-norm per hectare, voldoet aan de in de IOV omschreven voorwaarden. Al deze maatregelen hebben (blijkbaar) tot doel de (stikstof) emissie van een bron te verlagen en te laten voldoen aan de vanaf 1 juli 2024 geldende emissiereductie eisen, zoals opgenomen in Bijlage 2 (technische eisen) van de IOV.

Door in de IOV te verwijzen naar de instandhoudingsdoelstellingen uit de Wnb gaat de provincie Noord-Brabant en haar GS er blijkbaar vanuit dat er een causaal verband zou bestaan tussen stikstofemissie (*in casu* ammoniak) en stikstofdepositie. SSC vraagt zich af waar de provincie en haar GS dit verband op baseert. De Wnb en het toetsen van de aldaar geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen worden immers volledig bepaald op basis van stikstofdepositie. Daar loopt de onderbouwing van de IOV naar de mening van SSC reeds spaak.

SSC is daarnaast van mening dat uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken volgt dat er van reductie van stikstofemissie op zogenaamd stal niveau middels de voorgeschreven huisvestingsystemen (uit de RAV lijst, zie tevens hierna) geen sprake is en dat deze systemen zelfs in strijd zijn met het in artikel 6 lid 1 en lid 2 van de Habitatrichtlijn genoemde verslechtingsverbod. In onderstaande kamerbrief van 30 juni 2023 benoemt minister Van der Wal-Zeggelink (Natuur en Stikstof) eveneens dit probleem en verwijst naar de wetenschappelijke onderzoeken.³

Uit deze onderzoeken volgt dat diverse door de IOV voorgeschreven huisvestingsystemen in strijd zijn met het verslechtingsverbod en daarmee met genoemde instandhoudingsdoelstellingen uit de Wnb. Naar de

² Verwezen wordt naar: Brief Provincie Noord-Brabant van 7 november 2023, kenmerk C2309623/5356756.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/06/30/voortgangsbrief-stikstof>.

mening van SSC handelen GS met haar uit de IOV voortvloeiende voorschriften dan ook in strijd met de Wnb en de Habitatrichtlijn.

Op 4 oktober 2023 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (**Afdeling**) negen uitspraken gedaan over natuurvergunningen die GS van Overijssel had verleend aan melkveehouderijen in die provincie. Daarbij ging het om vergunningen die waren verleend voor zogenaamde emissiearme stallen. De Afdeling heeft zich op 7 september 2022⁴ eveneens uitgesproken over zo'n emissievrije stal. Ten aanzien van emissiearme stallen met het type A1.13 en A1.28 mag geen gebruik meer worden gemaakt van de voor die stallen gebruikte emissiefactoren. Volgens de Afdeling is het immers onzeker of de emissiearme melkveestallen in de praktijk wel de beloofde emissiereductie geven. Volgens het persbericht van de Afdeling van destijds kwam de Afdeling tot die redenering omdat: *“Uit twee wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat de stikstofuitstoot uit emissiearme stallen waarschijnlijk hoger is dan waarvan in de regelgeving wordt uitgegaan. De rekenwaarden (zogenoemde emissiefactoren) die worden gebruikt om de stikstofuitstoot te berekenen, bieden daarom te weinig zekerheid dat de natuur geen schade oploopt.”*⁵ Daarbij stelt de Afdeling dat zolang er twijfel bestaat over de effectiviteit van emissiearme stallen, de stikstofuitstoot niet met de vereiste zekerheid in kaart worden gebracht. Dat betekent dat de emissiefactoren van genoemde stallen niet meer mogen worden gebruikt voor het verlenen van natuurvergunningen. Destijds gingen de uitspraken (nog) niet over emissiearme stallen in de pluimvee- en varkenssector.

Op 4 oktober 2023 bevestigt de Afdeling dat emissiearme stallen van het type zoals hiervoor genoemd niet voldoen. Vergelijkbaar aan de uitspraak van 7 september 2022 dus.⁶ Tot eenzelfde oordeel komt de Afdeling op 4 oktober 2023 ten aanzien van emissiearme stallen voor varkens met stalsysteem D3.2.7.1.1. en emissiearme stallen voor pluimvee met stalsysteem E5.11.⁷ Volgens de Afdeling voldoen al deze stalsystemen niet omdat er geen zekerheid kan worden geboden over de daadwerkelijke stikstofuitstoot van deze stallen. De Afdeling twijfelt met andere woorden aan de effectiviteit met betrekking tot de vermindering van de stikstofuitstoot van de genoemde emissievrije stallen.

De bedoeling van de IOV – althans zo begrijpt SSC dat – is om stikstofemissie middels voorgeschreven stalsystemen te reduceren. De Afdeling keurt deze echter keer op keer af, met als resultaat dat er op dit moment geen stalsystemen zijn die voldoen aan degene die de IOV voorschrijft. Daarbij komt dat volgens

⁴ Verwezen wordt naar: Uitspraak 202106900/1/R2 (ECLI:NL: rvs: 2022:2557), Uitspraak 202106908/1/R2 (ECLI:NL: rvs:2022:2624) en Uitspraak 202106915/1/R2 (ECLI:NL: rvs:2022:2622).

⁵ Verwezen wordt naar: <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/@132885/emissiearme-stallen/>.

⁶ Verwezen wordt naar: Uitspraak 202203797/1/R2 (ECLI:NL: rvs: 2023:3699), Uitspraak 202203799/1/R2 (ECLI:NL: RVS:2023:3693), Uitspraak 202203800/1/R2 (ECLI:NL: RVS:2023:3687) en Uitspraak 202203805/1/R2 (ECLI:NL: RVS:2023:3700).

⁷ Verwezen wordt naar: Uitspraak 202203801/1/R2 (ECLI:NL:RVS:2023:3699), Uitspraak 202203801/1/R2 (ECLI:NL:RVS:2023:3695), en Uitspraak 202203803/1/R2 (ECLI:NL:RVS:2023:3689).

artikel 2.67 nummer a) en b) een stalsysteem niet aan de technische vereisten hoeft te voldoen indien er sprake is van een natuur inclusieve bedrijfsvoering of grondgebondenheid. Dit kan SSC niet plaats. Immers, dit mist iedere borging en wetenschappelijke onderbouwing voor het verlagen van de stikstof emissie. Wat heeft immers een stalsysteem van doen met de grondgebondenheid?

Overigens is ook de Minister bij monde van de heer Hugo van Kasteel, directeur Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, van mening dat op basis van Regeling ammoniak en veehouderij (**RAV**) geen natuurvergunningen voor stalsystemen meer worden afgegeven.⁸ De heer Van Kasteel wees net als de Afdeling er op dat er te veel onzekerheid is over de emissiereductie van de stalsystemen voor melkvee, pluimvee en varkens, zodat een natuurvergunning thans niet meer kan worden afgegeven. Volgens de heer Van Kasteel zal: *“Voor de vergunningverlening en de RAV-lijst met stalsystemen zal dus een oplossing moeten komen. In tussentijd zal er bij vergunningverlening gewerkt moeten worden met een passende beoordeling. Het ministerie werkt nu aan een overzicht waarin komt te staan aan welke ingrediënten zo'n passende beoordeling moet voldoen. En hoe dat praktisch is in te vullen.”*⁹

Na genoemde brief van 27 juli jl. zijn er verschillende ontwikkelingen geweest die maken dat de IOV al dan niet voorlopig buiten werking gesteld dient te worden. De instandhoudingsdoelstellingen worden getoetst middels een door BIJ12 voorgeschreven AERIUS Calculator (**AERIUS**) berekening. Op basis van input van emissie, weersinvloeden en landschap modelleert AERIUS vanuit een bron de verspreiding van lucht concentraties ammoniak en stikstofoxiden. Deze gemodelleerde luchtconcentraties worden vergeleken met gemeten luchtconcentraties in omringende N2000 gebieden. Vervolgens simuleert DEPAC in AERIUS de (droge) depositie middels ingestelde parameters op die N2000 gebieden. Met andere woorden welke depositie zou er nu (vermoedelijk) in een omringend N2000-gebied(en) neerkomen.

Recent wetenschappelijk onderzoek daterend van 8 september 2023 van de Universiteit van Amsterdam (**UvA**)¹⁰ en recent onderzoek (1 april 2023) van TNO/RIVM/WUR¹¹ tonen beiden onafhankelijk van elkaar aan dat DEPAC parameters zo ingesteld staan in AERIUS dat de gemodelleerde stikstofdepositie met een factor 2 tot 4 wordt overschat. In haar rapport van 8 september 2023 getiteld: *Nitrogen deposition around dairy farms: spatial and temporal patterns (Rapport)* stelt de UvA (in de samenvatting): *“We hebben het OPS-model vergeleken met veldmetingen, (gebruikgemaakt van geautomatiseerde fluxkamers om de uitwisseling van NH3 tussen het plant-domensysteem en de atmosfeer te evalueren, en de mogelijkheden van biomonitors onderzocht om depositiebronnen te kwantificeren.”*¹² In het kort komt het erop neer dat de UvA (de uitkomst van) haar OPS-model heeft vergeleken met de daadwerkelijke stikstof-depositie van twee melkveehouderijen en beoordeeld of de gesimuleerde uitkomst van het OPS-rekenmodel (vrijwel) gelijk is aan de werkelijkheid. Indien dat immers niet het geval is, klopt de simulatie niet en is de uitkomst van de berekening middels

⁸ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/10/07/topambtenaar-spreekt-van-failliete-rav-systematiek>.

⁹ Idem.

¹⁰ Verwezen wordt naar: Nitrogen deposition around dairy farms: spatial and temporal patterns.

¹¹ <https://www.rivm.nl/publicaties/dry-deposition-of-ammonia-in-coastal-dune-area-measureme> en <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1352231023000225>.

¹² Verwezen wordt naar: Nitrogen deposition around dairy farms: spatial and temporal patterns, pagina 3.

OPS dus van generlei waarde, althans dan is er gereede wetenschappelijke twijfel of AERIUS nog verplicht kan worden gesteld.

De UvA stelt in de samenvatting van haar Rapport: **“Na een toepassing van het OPS-model, gevalideerd op metingen van onze twee boerderijen, bleek dat ongeveer 91 % van de totale emissie (stal en mest) wordt verspreid in de hogere atmosfeer en over afstanden van meer dan 500 m wordt getransporteerd. Dit betekent dat 9% van de totale emissie van de stal en mest op het veld valt als N depositie in een straal van 500 m rond de stal. Op 500 m (en verder) van de stal heeft de boerderij nog een effect van de boerderij, maar de bijdrage van één specifiek bedrijf buiten de 500 m-cirkel is echter laag ten opzichte van de achtergrondconcentratie van NH3. Door rekening te houden met achtergrondwaarden en effecten van bemesting, kon in het onderzoek worden bepaald welk deel van de gemeten atmosferische NH3 afkomstig was uit de stal. Dit aandeel nam af met de afstand tot de stal: op 25 m van de stal was 75% van de NH3-concentratie afkomstig van de stal, terwijl op 500 m nog 25% van de NH3 concentratie afkomstig was van de stal. Door alleen een realistische weergave van de emitterende stal aan het model toe te voegen, kwam de ruimtelijke verdeling van de NH3 concentratie gemodelleerd door een lokale versie van het OPS model goed overeen met de gemeten gegevens (R2 = 0,9). Het model heeft wel de gemeten concentratie zeer dicht (< 15 m) bij de stal onderschat. Bij het toepassen van het gevalideerde model op onze twee boerderijen, bleek dat de gemodelleerde totale droge depositie (dus inclusief plant- en bodem opname) in de cirkel met straal 500 m, in totaal 3,6 keer hoger was dan de gemeten droge depositie zonder opname.”**¹³

Desgevraagd betekent dit volgens hoofdonderzoeker Tietema dat de hoeveelheid stikstofdepositie die door het OPS-model wordt berekend niet in de natuur te valideren valt: **“(…) Dat getal van 3,6 had ook 2 kunnen zijn, of 0,2. We weten het gewoon niet.”** Tietema legt uit dat heel moeilijk te meten is wat de feitelijke stikstofdepositie is. In het dinsdag gepubliceerde rapport is een grafiek opgenomen, waaruit duidelijk wordt dat de onderzoekers geen gegevens hebben over de opname van stikstofdepositie door de planten in de nabije omgeving. **“We hadden daar in plaats van streepjes misschien beter vraagtekens kunnen neerzetten. De belangrijkste bron van de depositie hebben wij niet gemeten: de opname van droge depositie via de huidmondjes van de plant. Depositie is nu eenmaal een heel gecompliceerd proces en het is vrijwel niet mogelijk dat precies te meten. Het vergelijken van de getallen van metingen en modeluitkomsten wat betreft depositie zegt dus niets over de prestatie van het model wat betreft depositie.”**¹⁴

Uit het Rapport volgt tevens dat stikstofdepositie buiten een ring van 500 meter niet meer te herleiden is naar een individuele bron (in het onderzoek een veeteeltbedrijf). Op grotere afstand kan dus niet meer worden vastgesteld welke stikstofdepositie van welke bron afkomstig is. Volgens het Rapport komt 91 procent van de ammoniak (emissie) van (in casu) een melkveebedrijf in hogere luchtlagen terecht en slaat zij elders neer. Volgens het Rapport verdwijnt dit percentage van de stikstof in de hogere atmosfeer en is daardoor niet meer herleidbaar naar de individuele bron (het melkveebedrijf). Dat betekent dat buiten de 500 meter grens de stikstofdepositie-bijdrage van een stikstofuitstoter op kortere afstand van een Natura2000 gebied (stel 700 meter) net zo hoog (of laag) is als een stikstofuitstoter 25 kilometer verderop. Immers deze stikstof wordt via de hogere atmosfeer verspreid. Slechts negen procent van de stikstof

¹³ Verwezen wordt naar: *Nitrogen deposition around dairy farms: spatial and temporal patterns*, pagina 4.

¹⁴ Verwezen wordt naar: Artikel gepubliceerd op website Boerderij: *Stikstofonderzoeker Tietema: 'Ik houd me bij wetenschap'*.

(ammoniak in het onderzoek) komt terecht in de buurt van het melkveebedrijf, waarvan het merendeel binnen 100 meter van de stal terecht komt. *“Binnen 500 meter neemt de stikstofdepositie exponentieel af naarmate de afstand tot de boerderij groter wordt”, stellen de onderzoekers van de UvA. “Stikstof die in de omgeving van de boerderij neerslaat, doet dit met name op het erf zelf, binnen een straal van 100 meter rondom de boerderij.”*¹⁵ Na zo’n 500 meter draagt een melkveebedrijf dus niet noemenswaardig extra bij aan de totale hoeveelheid stikstof in de lucht. Hieruit kan dan de conclusie worden getrokken dat de stikstof die buiten die ring in een Natura2000-gebied valt, grotendeels afkomstig dient te zijn van andere bronnen.

In dit verband wenst SSC tevens te verwijzen naar de brief van 6 september 2021 van (voormalig) minister Schouten.¹⁶ Daarin schrijft zij (vrijwel exact) twee jaar voor het Rapport uitkwam dat de stikstofdepositie volgens het RIVM als TNO maar tot enkele honderden meters tot maximaal 1 km tot een individuele bron herleidbaar is. Inmiddels volgt uit het Rapport dat dit laatste 500 meter van de bron moet zijn. De conclusie is dan ook dat de simulatie ter zake hetgeen in een Natura2000-gebied terecht komt (depositie) bij lange niet klopt met de werkelijkheid. Simpel gezegd, we (inclusief de wetenschap) weten het gewoon niet. Omdat SSC thans onder meer middels het Rapport aantoont dat er op z’n minst gereede wetenschappelijke twijfel is omtrent de juistheid van de stikstofdepositie zoals door AERIUS berekent, dient het verplichte gebruik van AERIUS te worden gestaakt tot er geen gereede wetenschappelijke twijfel over de uitkomst meer bestaat.

Naast de UvA geeft TNO/RIVM/WUR in haar onderzoek de navolgende conclusie: *“The model overestimated the deposition fluxes, but diurnal variations of the fluxes derived from measurements were well captured by the model. We propose to change certain DEPAC parameters, like the leaf area index, to values more applicable for a dune ecosystem and show that this improves the agreement between model and measurements.”*¹⁷

De uitkomst van beide onderzoeken heeft naar de mening van SSC grote gevolgen voor het beleid en dus ook de uitwerking van de IOV. Want door deze (te) grote overschatting van gesimuleerde depositie is het niet mogelijk om met gebruikmaking van het computermodel AERIUS een toetsing uit te doen voeren of instandhoudingsdoelstellingen worden geschaad. Dit verklaart ook waarom de onderzoekscommissie Hordijk, die in opdracht van de minister van LNV, onderzoek deed naar de werking van AERIUS, van mening was dat het toegepaste AERIUS model ongeschikt is voor (individuele) vergunningverlening.¹⁸

Verder wenst SSC u in dit verband nog te wijzen naar het in juni 2023 door de Universiteit Wageningen gepubliceerde rapport: *Emissies naar lucht uit de landbouw berekend met NEMA voor 1990-2021*. Zoals u bekend worden gasvormige emissies vanuit de landbouw (met name ammoniak) berekend met het **National Emission Model Agriculture (NEMA)**. De emissies van stalsystemen in de RAV zijn gebaseerd op

¹⁵ Verwezen wordt naar: *Studie betwist nut voor natuur van opkoop piekbelastende veebedrijven*, dagblad AD, 12 september 2023.

¹⁶ Verwezen wordt naar: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-2f91d81d-f50e-41e7-89af-7cb741260a2a/pdf>.

¹⁷ <https://www.rivm.nl/publicaties/dry-deposition-of-ammonia-in-coastal-dune-area-measureme> en <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1352231023000225>.

¹⁸ Verwezen wordt naar: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-663f8b39-c4c3-4e21-a321-f14f8d103ba5/pdf>.

metingen van (ammoniak)emissie uit stallen of afgeleid van metingen van dezelfde stalsystemen bij vergelijkbare diercategorieën. In NEMA wordt voor de emissie per dierplaats in principe uitgegaan van de emissiefactoren in de RAV, tenzij de emissiefactoren in de RAV niet meer aansluiten bij de recentste wetenschappelijke inzichten.¹⁹ Gezien het voorgaande is van dat laatste sprake. Het rapport merkt op dat zij emissie correctiefactoren dient toe te passen. In het rapport staat: *“In Van Bruggen et al. (2021) is de correctie beschreven die is toegepast op de emissiefactoren per dierplaats voor stallen met emissiearme vloeren en emissiearme mestkelders. Uit onderzoek naar het gasvormige stikstofverlies op basis van het verschil in N/P-verhouding bij excretie en bij mestafvoer kwam namelijk naar voren dat het gasvormige verlies van emissiearme stallen groter is dan het verlies berekend op basis van de emissiefactoren in de Rav en de emissiefactoren voor overige Nverliezen. Daarop heeft de werkgroep besloten om voor stallen met emissiearme vloeren en emissiearme mestkelders het met NEMA berekende stikstofverlies in stallen en mestopslagen te corrigeren voor het verschil tussen gasvormige stikstofverliezen op basis van de N/P-verhoudingen bij excretie en bij mestafvoer enerzijds en de met NEMA berekende verliezen anderzijds. Voor stallen met een luchtwasser wordt ervan uitgegaan dat het rendement in de Rav overeenkomt met het rendement in de praktijk, met uitzondering van de combi-luchtwassers met een rendement van 85%. Voor deze luchtwassers is het rendement verlaagd tot 59% (Melse et al., 2018a). In tabel 2.1 staan de correctiefactoren voor de NH₃-emissie per dierplaats van emissiearme stallen voor 2020 en 2021. De toepassing van correctiefactoren voor stallen met emissiearme vloeren en mestkelders betekent dat er geen emissiereductie is bij melkveestallen. Ook is de emissiereductie bij varkensstallen en pluimveestallen kleiner dan de verwachte reductie op basis van de emissiefactoren in de Rav.”*²⁰

De conclusie is dat uit recent wetenschappelijk onderzoek volgens de Universiteit Wageningen volgt dat de emissiearme stalvloeren en mestopslagen een heel ander beeld geven dan opgenomen in de RAV lijst. NEMA corrigeert daar haar cijfers op omdat zij concludeert dat er zelfs geen emissiereductie is (!) De enige conclusie die daaruit kan worden getrokken is dat de maatregelen zoals opgenomen in de IOV niet controleerbaar zijn. Immers, deze maatregelen worden niet meer volledig opgenomen in het NEMA, maar zijn sterk gecorrigeerd in de nationale emissie berekening. Het is daardoor niet meer zichtbaar, althans niet te beoordelen c.q. te controleren, of deze maatregelen uit de IOV enig effect hebben op de natuur.

Naast voornoemde is er nog een reden om genoemde artikelen uit de IOV (voorlopig) buiten werking te stellen, namelijk het gegeven dat paragraaf 2.7.1 van de IOV geen onderscheid maakt in haar verordening tussen emissies die vergund zijn met een Wet milieubeheer en/of Hinderwet en behoren tot het bestaand gebruik ten tijde van het aanwijzingsbesluit en emissies die na het aanwijzingsbesluit vergund zijn met een passende beoordeling uit de Wnb of diens voorloper de Natuurbeschermingswet 1998. GS verwijzen naar artikel 2.4 van de Wnb, dus kunnen maatregelen om instandhoudingsdoelstellingen te realiseren ook alleen maar van toepassing zijn op vergunningen die onder de Wnb vergund zijn. Bestaand gebruik valt hier

¹⁹ Verwezen wordt naar:

[https://legacy.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/02%20Landbouwemissies/2023%20\(Van%20Bruggen,%20et%20al.\)%20Emissies%20naar%20lucht%20uit%20de%20landbouw%20berekend%20met%20NEMA%201990-2021.pdf](https://legacy.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/02%20Landbouwemissies/2023%20(Van%20Bruggen,%20et%20al.)%20Emissies%20naar%20lucht%20uit%20de%20landbouw%20berekend%20met%20NEMA%201990-2021.pdf), pagina 25.

²⁰ Verwezen wordt naar:

[https://legacy.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/02%20Landbouwemissies/2023%20\(Van%20Bruggen,%20et%20al.\)%20Emissies%20naar%20lucht%20uit%20de%20landbouw%20berekend%20met%20NEMA%201990-2021.pdf](https://legacy.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/02%20Landbouwemissies/2023%20(Van%20Bruggen,%20et%20al.)%20Emissies%20naar%20lucht%20uit%20de%20landbouw%20berekend%20met%20NEMA%201990-2021.pdf), pagina's 25 en 26.

dus buiten. Sterker nog, GS heeft verzuimd om een cumulatieve stapeling van iedere afzonderlijke natuurvergunningen vanuit de Wet Milieubeheer (**Wm**) te toetsen aan het gestelde in artikel 6 onder leden 1 en 2 Habitatrichtlijn. GS heeft uiteraard niet de bevoegdheid om de vergunde emissies vanuit bestaand gebruik in te trekken en/of te reduceren.

In dit verband wijst SSC GS op het arrest van het Europese Hof van Justitie uit 2006.²¹ In dit arrest heeft het Hof onder andere het volgende overwogen: *“56 Blijkens de rechtspraak van het Hof geldt het beginsel dat projecten die een aanzienlijk milieueffect kunnen hebben, op die effecten moeten worden beoordeeld, niet in gevallen waarin de formele vergunningsaanvraag voor een project is ingediend vóór het verstrijken van de termijn tot omzetting van een richtlijn [zie met betrekking tot richtlijn 85/337/EEG van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB L 175, blz. 40), arresten van 11 augustus 1995, Commissie/Duitsland, C-431/92, Jurispr. blz. I-2189, punten 29 en 32, en 18 juni 1998, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, C-81/96, Jurispr. blz. I-3923, punt 23].*

*57 Het Hof heeft namelijk geoordeeld dat **dit formele criterium het enige criterium is dat in overeenstemming is met het rechtszekerheidsbeginsel en waarmee het nuttig effect van een richtlijn kan worden behouden**. De reden voor deze overweging is dat een richtlijn als de habitatrichtlijn overwegend geldt voor projecten van een zekere omvang, waarvan de uitvoering dikwijls veel tijd vergt. Het gaat niet aan dat procedures die op nationaal niveau reeds gecompliceerd zijn en die formeel zijn ingeleid vóór het verstrijken van de termijn tot omzetting van deze richtlijn, worden verzwaaard en vertraagd ten gevolge van specifieke eisen die door deze richtlijn worden voorgeschreven, en dat daardoor reeds ontstane situaties worden geraakt (zie naar analogie arrest Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, reeds aangehaald, punten 23 en 24).”²²*

Het Hof heeft in dat dossier bekeken of er een ‘procedure formeel is ingeleid vóór het verstrijken van de termijn tot omzetting van de richtlijn’. De omzettingstermijn voor de Habitatrichtlijn (de Europese richtlijn die de basis voor de natuurwetgeving is) is 10 juni 1994. Hieruit volgt dat een milieutoestemming van vóór deze Europese referentiedatum als referentie kan dienen voor een natuurvergunning en dat die milieutoestemming feitelijk ongemoeid moet worden gelaten in het kader van de natuurvergunningplicht. Voornoemde uitspraak van het Hof gaat zelfs nog verder en overweegt dat in sommige gevallen zelfs een milieutoestemming van ná de Europese referentiedatum ongemoeid moet worden gelaten. Dit uiteraard op voorwaarde dat de procedure daarvoor ‘formeel is ingeleid’ vóór de Europese referentiedatum. Feit is en blijft *in casu* dat GS bestaand gebruik in de IOV meeneemt, terwijl het er dus valt buiten dient te blijven. Nog een reden om de huidige IOV voorlopig buiten werking te stellen.

Afsluitend is, naar de mening van SSC, de IOV ook in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Paragraaf 2.7.1. N2000 van de IOV beperkt zich immers alleen tot maatregelen voor emissies van veehouderijen in Noord-Brabant. Volgens het model AERIUS monitor zijn emissies van overige activiteiten anders dan veehouderij, waar dan ook in Nederland en daarbuiten, echter van een aanzienlijke invloed op de instandhoudingsdoelstellingen. Maar de IOV neemt daartoe geen maatregelen. Het wetenschappelijk onderzoek van de UvA toont aan dat emissies tot 500 meter nog te herleiden zijn aan de bron en daarbuiten in hogere luchtlagen terecht komen. Waar en of emissies van deze bron zorgen voor depositie

²¹ Hof van Justitie van 23 maart 2006, Commissie/Oostenrijk, zaak nr. C-209/04.

²² Hof van Justitie van 23 maart 2006, Commissie/Oostenrijk, zaak nr. C-209/04.

is niet vast te stellen. Kortom, veehouderijen in Noord-Brabant worden aangesproken op emissies die zij onmogelijk kunnen hebben veroorzaakt.

Conclusie:

Gezien bovenstaande herhaalt en houdt SSC vast aan haar vorderingen zoals genoemd in eerdergenoemde brieven van 15 november 2022 en 27 juli 2023 aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en sommeert zij thans voor de laatste maal om genoemde artikelen **vóór 17 november 2023** (tijdelijk) buiten werking te stellen. GS zullen eerst de gerede wetenschappelijke twijfel omtrent AERIUS en de toetsing van de instandhoudingsdoelstellingen weg dienen te nemen. Ook zullen er stalsystemen beschikbaar dienen te zijn, die in de ogen van de Minister en de Afdeling geconstateerde onzekerheden wegnemen. Uiteraard dient afsluitend het bestaand gebruik ook in de IOV gerespecteerd te worden.

Bij geen, of een volstrekt nietszeggende reactie zoals die van 20 september 2023, voor de gestelde datum en/of bij uitblijven van de nakoming van hetgeen door SSC wordt gevorderd, dan heeft SSC ons inmiddels opdracht gegeven om zonder nadere aankondiging een gerechtelijke procedure aanhangig (kort geding en/of bodemprocedure) te maken tegen u. SSC kan gezien het voorgaande zich niet voorstellen dat u het daarop aan laat komen. Uiteraard behouden wij ons namens cliënte alle rechten in dit dossier voor en wachten uw antwoord af.

Met vriendelijke groet,

Robert van den Broek
Advocaat

Ilonka Gerritsen
Advocaat